

Nieuwsbrief Juni 2009

Via de nieuwsbrief informeren we leden en belangstellenden over plannen, activiteiten en andere zaken van SoL Netherlands.

Sol Global re-visioning

12 jaar geleden werd SoL opgericht in Boston. Peter Senge en collega's zetten een nieuwe organisatie op om een wereldwijd netwerk van communities te ontwikkelen en ondersteunen die zich bezighielden met de ontwikkeling van mensen en hun organisaties. Het initiatief was mede mogelijk dankzij de steun van MIT en een aantal grote bedrijven waaronder Shell. In de loop der jaren groeide het netwerk uit maar veranderde ook de samenstelling. Minder grote bedrijven, meer consultants.

Niet alleen het netwerk maar ook de context waarin het functioneerde veranderde. Inmiddels tekent het einde van het industriële tijdperk zich steeds scherper af en de transitie waarin de wereld verkeert, gaat gepaard met crises: economisch, financieel, milieu, klimaat, voedsel, water. De heroriëntatie die op veel gebieden nodig is biedt ook SoL kansen om een nieuwe koers te bepalen. Het is een goed moment om de vraag te stellen hoe het wereldwijde potentieel zo ingezet kan worden dat een grotere collectieve impact bereikt kan worden en dat SoL zich, zowel inhoudelijk als financieel, tot een duurzame organisatie ontwikkelt.

Begin dit jaar hebben Peter Senge en 8 collega's het initiatief genomen voor een vernieuwings- en 're-visioning' proces waaruit SoL 2.0 zal voortkomen. Een sterker sociaal netwerk met het vermogen om kennis te creëren, actie te nemen en meer impact te hebben

op thema's die voor de wereld belangrijk zijn.

De kerngroep die zichzelf de "bende van 9" noemt heeft voor dit proces een groep van ongeveer 25 SoL leden uit de hele wereld om zich heen verzameld. Een van de deelnemers aan de "groep van 25" is Guus Geisen, lid van SoL Neth. Peter Senge heeft hem uitgenodigd vanwege zijn organisational learning expertise en vernieuwende concepten in het onderwijs. Als SoL Neth zitten we dus dicht bij het vuur.

De leden van de groep van 25 zijn weer verbonden met de volgende cirkel van het netwerk: de SoL fractals in de wereld. Bij deze communities verzamelen zij input en toetsen en verrijken zij ideeën van de groep van 25.

De "groep van 25" en de "bende van 9" ontmoetten elkaar in mei voor het eerst "live" in Parijs. Guus kwam uit Parijs terug met foto's van een idyllisch kasteeltje in een parkachtige omgeving waarin het gezelschap vertoefde.

En met verhalen. Over het gemak waarmee enkele jongeren die deelnamen samenwerkten. De jongeren gaven blijk van diepgaande inzichten over de visie op en de vormgeving aan de toekomst. Ze namen sterk deel aan de conversatie en droegen verantwoordelijkheid in het creëren van het proces naar de toekomst.

Met zulke jonge leiders krijg je vertrouwen in de toekomst.

disciplines, cultuur, perspectieven en belangen.

Guus vertelde ook over de steeds weer opdoemende valkuil om bij het vormgeven aan de toekomst gebruik te maken van procesvormen van het verleden. Maar vooral vertelde hij over de toekomstbeelden van SoL die zijn ontstaan en die de richting aangeven voor een nieuwe SoL visie. Samenvattend gaat het om de volgende beelden:

- SoL als organisatie die zich bezig houdt met de kwaliteit van relaties.
- SoL als een gemeenschap die "levende" voorbeelden creëert en uitwisselt van de organisatie van de 22e eeuw: een organisatie die op systemische wijze bijdraagt aan de duurzaamheid van mensen en planeet.
- SoL als organisatie die er actief aan bijdraagt om rond duurzaamheid een omslagpunt te bereiken in de maatschappij. SoL doet dit door in haar activiteiten en netwerken zoveel mogelijk verschillende mensen, organisaties en partijen te betrekken en daarmee diversiteit te stimuleren. Zoals diversiteit in leeftijd,

- SoL als netwerk dat bijdraagt aan een wereldwijde bewustwording en begrip van de betekenis van onderlinge verbondenheid: interconnectedness. Interconnectedness heeft hier een dubbele betekenis. Systemisch: alles hangt met alles samen, maar ook: bewust worden van de verbinding tussen mensen, waar ter wereld ze zich ook bevinden.

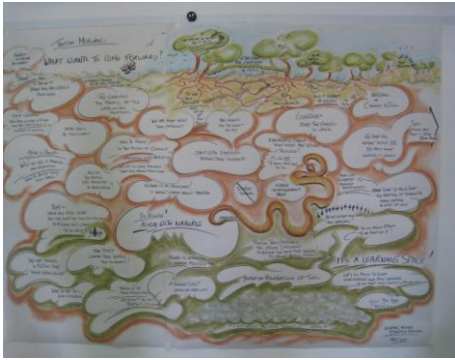
- SoL als een goed gastheer met een open uitnodiging aan jong en oud, die een brug slaat tussen generaties en die de stem van kinderen en jongeren serieus neemt. Een gastheer ook die jongeren uitnodigt om leiderschap te nemen. Dit beeld leidde zelfs tot het idee om netwerken van jongeren een 'SoL global' bijeenkomst te laten organiseren.

- SoL als ondersteuner van levende voorbeelden waarmee we een kritische massa kunnen realiseren

- SoL als een "change agent" voor de wereld. Waar staan we voor? Wat hebben we te bieden? Wat is er nodig? Welke rollen moeten we kunnen vervullen?

- SoL als gastheer voor levende voorbeelden die in elke generatie aanwezig blijken te zijn en die bijdragen aan het sociale welbevinden van alle mensen en wezens.

Deze toekomstbeelden hebben de deelnemers vanuit Parijs mee naar huis genomen. Om er zowel binnen als buiten SoL over te reflecteren hoe we in de wereld de verandering die we willen zien kunnen creëren.

Om van de toekomstbeelden realiteit te maken richt de groep van 25 zich ook op de volgende thema's:

- Visie en doelen voor SoL voor de komende 3-5 jaar en "ambition 2020".
- De minimale structureisen voor een zelforganiserend wereldwijd netwerk van netwerken. Wat vraagt het om belangrijke thema's wereldwijd tot hun recht te laten komen?
- Een business model, inclusief lidmaatschap structuur en de relatie tussen SoL Global en de lokale communities. Een van de aandachtspunten is om ook een financieel duurzame community te bereiken.
- De infrastructuur die nodig is om met alle betrokkenen te communiceren.

Wil je aan het gesprek deelnemen? Dat kan via de interactieve "SoL Global evolution" website. Zie <http://solevolution.ning.com> Er zijn inmiddels al honderden bijdragen geleverd.

Voor contact met Guus Geisen mail je naar: g.geisen@duurzaamleren.org

In oktober komen de "bende van 9" en de "groep van 25" weer bij elkaar om met alle bevindingen een

volgende slag te maken. Het is de bedoeling dat het volledige traject vóór het einde van 2009 is afgerond.

SoL Neth leert duurzaam samenwerken

In de nieuwsbrief van oktober 2008 kondigde het bestuur van SoL Neth aan een training te gaan ontwikkelen voor nieuwe SoL leden en andere belangstellenden. Het ging om een introductie van Peter Senge's 5 disciplines van de Lerende Organisatie.

Ruim een half jaar later, begin juni hebben we ons een weekend teruggetrokken in Verviers om met dit voornemen aan de slag te gaan. "We" zijn de bestuursleden Pieter Schrijnen, Hans le Fever, Erik van Roon, Paul van Nobelen, Anne-Marie Reimert, Charles van der Haegen en Elselien Smit. We hebben 3 jongeren uitgenodigd om ons te verzekeren van een inbreng uit de volgende generatie. En we hebben Guus Geisen gevraagd mee te doen en ons te inspireren met de bevindingen van Sol Global re-visioning uit Parijs.

Ingehaald door de tijd en de veranderingen die zich in de wereld voltrekken hebben we ons afgevraagd of de beoogde training op dit moment aansluit bij behoeften. We besloten het 'oude mentale model' los te laten en ons in een zelforganiserend proces open te stellen voor "wat er wil gebeuren".

Het proces van zelforganisatie zonder facilitator met stappenplan, bleek een uitdaging op zichzelf. Soms leidde het tot onrust, tot de behoefte om structuur aan te brengen en doelen te formuleren. Op andere momenten liepen grote vergezichten, strategische uitroepen en voorstellen voor praktische acties dwars door elkaar heen.

Maar het moeilijkste was om gericht te blijven op het vormgeven aan de toekomst, in plaats van oplossingen te zoeken voor problemen van vandaag. Dat heeft te maken met de spanning tussen toekomstbeelden en werkelijkheid. Als de afstand groot is, is het verleidelijk om houvast te zoeken bij "tastbare" situaties van vandaag. Maar dan komt er geen vernieuwing tot stand.

Een nieuwe toekomst creëren in plaats van het verleden repareren, is een van de 3 competenties die Peter Senge beschrijft in "The necessary revolution" en die volgens hem cruciaal zijn voor duurzame ontwikkeling. De andere 2 zijn: het grotere systeem zien en over organisatiegrenzen heen samenwerken, soms met onverwachte partners. Waardering voor ieders eigenheid is dan voorwaarde om verbinding te laten ontstaan en vast te houden. We hebben in Verviers ervaren wat het vraagt om deze 3 competenties te realiseren. En dat geeft weer richting aan wat ons te doen staat om een toekomst van duurzaam samenwerken vorm te geven.

Guus bracht rust en overzicht met de toekomstbeelden uit Parijs. Door daarna de "Hierarchy of Choices" van Daniel Kim te gebruiken hadden we er geen last meer van dat het gesprek tegelijk over aspecten van visie, strategie en actie ging. De "Hierarchy of Choices" in de vorm van een piramide biedt ruimte aan ideeën op ieder niveau, van fundamentele waarden, missie, visie en strategische keuzen tot de tactische keuzen en de activiteiten.

Hierarchy of choices
Daniel Kim

Een belangrijke bijdrage van de jongeren in dit proces was dat ze ons met hun vragen dwongen om expliciet te maken waar we anders gemakkelijk overheen praten. Dat hielp om een verdiepingsslag te maken.

Gemeenschappelijk was de overtuiging dat het voor onze generatie en de generaties na ons, onontkoombaar is om te werken aan een duurzame wereld. De opdracht die daar voor SoL Neth goed bij past is om duurzaam te leren samenwerken. Die conclusie is op zich niet zo verrassend. Veel moeilijker is de vraag wat duurzaam samenwerken eigenlijk betekent en hoe je dat doet.

We stelden ons voor dat we als SoL Neth een kern vormen van waaruit we gaan bouwen aan een systeem van duurzaam samenwerken. We maken verbinding met thema's of projecten waarin aan duurzaamheidsvraagstukken wordt gewerkt. Omgekeerd nodigen we betrokkenen bij zulke projecten uit om zich met ons te verbinden en stellen we hen in staat zich met elkaar te verbinden. Zo heeft SoL bijvoorbeeld contacten met het "Rotterdam Climate Initiative". Daar lijken kansen te liggen om een verbinding te maken.

Belangrijk daarbij is dat we geen verzameling zijn van interessante projecten maar een systeem van initiatieven. Door samen te werken creëren we meer momentum dan ieder alleen in het eigen netwerk had kunnen realiseren. We verbinden projecten in een netwerk dat groot en sterk genoeg wordt om een "tipping point" te bereiken.

Binnen dat netwerk leren we gezamenlijk wat duurzaam samenwerken van ons vraagt en werken we er aan om dat te realiseren. Duurzaam betekent in ieder geval dat we geen talent verloren laten gaan en mensen in staat stellen om hun hoogste potentieel te realiseren, zonder daarmee toekomstige generaties te benadelen in het realiseren van hun hoogste potentieel.

SoL Neth wordt in deze toekomstbeelden een vrijplaats: "een ontmoetingsplek voor gelijkgestemden in al hun diversiteit, waar eigen sociale waarden heersen en waar gebracht en gehaald wordt." Zie <http://www.oleon.nl/vrijplaatsen.php>

De ideeën die we in Verviers ontwikkelden passen in het strategie-ontwikkelingsproces dat we in 2008 hebben ingezet. Het weekend in Kapellerput en de "Futuring" sessies met Herman Rottinghuis zullen velen zich nog herinneren.

We realiseren ons dat verdere concretisering nodig is en dat vormgeven aan duurzaam samenwerken alleen kan samen met de SoL-Neth community. Een activiteit om daarin de volgende stap te zetten is inmiddels in voorbereiding.

SoL Heartbeat: iedere maand, meestal de tweede

donderdag, 15.00 – 18.00 uur

Iedere maand organiseren we een laagdrempelige bijeenkomst met, van en voor leden binnen de context van de vijf disciplines van de Lerende Organisatie door Peter Senge. Interactieve bijeenkomsten waarin leden cases inbrengen of technieken, theorieën en concepten bespreken of uitproberen.

In het seizoen 2009/2010 staan de Heartbeats in het teken van het vormgeven aan duurzaam samenwerken. Het is een van de activiteiten waarmee we aan een duurzaam SoL-Neth systeem bouwen.

Na een zomerstop in juli en augustus zijn voor het najaar de volgende Heartbeats gepland:

•Donderdag 10 september: SoL Global vision toegepast: groot denken, klein handelen: systeemen denken als verbindende factor tussen scholen en bedrijven.

Duurzaam samenwerken realiseren door groot te denken over de samenhang tussen lerende scholen en lerende bedrijven en die tegelijk vormgeven door op kleine schaal concreet te handelen. De Heartbeat wordt verzorgd door Guus Geisen (Stichting Duurzaam Leren).

De Heartbeat wordt opgezet in samenwerking met het lectoraat ict van de Hogeschool Zeeland. Daar werken lector Hans de Bruin, docenten en studenten aan mogelijkheden om ict in te zetten voor maatschappelijk relevante vraagstukken. De Hogeschool (in Vlissingen) is ook onze gastheer.

•Donderdag 15 oktober: Mind your business, verzorgd door Kern Konsult.

Deze Heartbeat is voor iedereen die belangstelling heeft voor de uitdagingen van deze tijd, en meer wil doen dan lezen, denken en

praten. Hij is voor iedereen die vanuit groot denken, het kleine doet – en dat met anderen wil delen.

Deelnemers krijgen gelegenheid hun keuzes en gedrag te onderzoeken, en hun visie handelingsgericht door te ontwikkelen. De Heartbeat sluit aan bij ideeën van Theory U, Mindfulness, Creatieregie, The Tipping Point en Projectmatig Creëren. Begeleiders zijn:

- Hans Ruijs (partner Kern Konsult Zwitserland).
- Paul Engel (partner Kern Konsult Nederland).

Hans en Paul gaan met deelnemers aan het werk met de volgende 'langzame' vragen:

- Waar kom je vandaan en wat ben je aan het doen?
- Welke problemen worden door jouw toedoen opgelost? Op welke footprints ben je trots?
- Hoe ga je om met de uitdagingen van deze tijd? Wat heb je los te laten en wat heb je te ontwikkelen?
- Hoe ziet succes eruit? Hoe kan jij een toekomstig succes op kleine schaal in het hier en nu vormgeven? Waar kan jij leren door te doen?
- Welke stakeholders heb je nodig? Hoe gaan deze mensen je helpen om je visie te realiseren?
- Hoe kunnen wij elkaar helpen om onze experimenten vorm te geven?
- Wat wordt jouw meest tastbare volgende stap?

**•Donderdag 12 november:
Sociale innovatie, verzorgd door Francisca Fleminger.**

Heb je zelf een vraag, casus of werkwijze die je met anderen wilt bespreken binnen de context van duurzaam leren samenwerken? Meld je dan voor een Heartbeat in 2010. Ook als je over een locatie beschikt waar je de SoL Heartbeat kunt ontvangen horen we dat graag. Meld je op de Webspaces van

SoL Neth of neem contact op met: Elselien Smit, elseliensmit@brace-bv.nl

SoL Academy

SoL Academy verzorgt interessante trainingen en workshops, met speciale korting voor SoL leden. We nodigen je uit om deel te nemen aan de volgende activiteiten:

- Praktijktraining participatief veranderen met Large Scale Interventions, 6,7 en 8 oktober 2009.
- Training eenvoud in duurzaamheid. Leiderschap gebaseerd op Presencing en The Necessary Revolution: 6, 7 en 8 oktober 2009.
- Workshop Systeemdenken: 15 en 16 oktober 2009.
- Introductieprogramma Presence en Theory U: 2 daagse training op 11 en 12 november 2009.

Meer informatie en aanmeldingsformulieren vind je op www.solonline.nl, of neem contact op met Paul van Nobelen, paul.van.nobelen@suerte.nl

SenterNovem: Oefenen met werkvorm Open Space

Op 21 september van 10.00 tot 17.00 uur organiseert het moderatorenteam van SenterNovem een kennismakingsdag *Open Space*. De werkvorm *Open Space* lijkt heel open en vrij, maar de kracht van deze werkvorm is juist de hantering van slechts enkele strikte regels.

Op de kennismakingsdag gaan deelnemers zelf met Open Space aan de slag. Ervaren door te doen, niet door er over te praten. De dag is gericht op moderatoren en

groeps-facilitators. De bijeenkomst wordt begeleid door Frank Little.

Onderwerp van deze Open Space-bijeenkomst is:

Hoe zie jij de toekomst van groepsfacilitatie in Nederland?

SenterNovem nodigt je uit om deel te nemen. Deelname is gratis. Je kunt je tot **uiterlijk 27 augustus** aanmelden per email moderatieteam@senternovem.nl of per telefoon via 030 - 2393552

SoL Deep Learning Conferentie op Lesbos, Griekenland 16 - 18 oktober

De uitdagingen waar onze samenleving voor staat zijn ontstaan vanuit de traditionele manieren van leren en organiseren. Onze eigen mentale modellen zijn in die tradities gevormd en daarmee houden we de huidige samenleving ook in stand. Veel van onze perspectieven zijn te beperkt voor de complexiteit die zich aandient. "Deep learning" en integraal leiderschap zijn nodig om een nieuw niveau van collectieve intelligentie te bereiken. Alleen dan zijn we in staat een geheel te creëren dat meer is dan de som der delen.

SoL nodigt wetenschappers, practitioners en consultants uit om hun ervaringen met "Deep Learning" te delen tijdens een 3-daagse conferentie op Lesbos, Griekenland van 16-18 oktober. Het gaat om ervaringen uit praktijk, wetenschap en consultancy, vooral rond de ontwikkeling van competenties voor integraal leiderschap.

Meld je nu al als lid van "Deep Learning Community" op: dlcommunity.ning.com Voor deze action learning conferentie gebruiken we Theory-U als kader.

De kracht van de conferentie zit in het combineren van theorie en praktijk, doen en praten, reflectie en uitproberen.

Pieter Schrijnen is een van de organisatoren. Mail hem voor meer informatie:

P.M.Schrijnen@tudelft.nl

Webinar Peter Senge: Necessary Revolution

Na seminars zijn er nu ook "webinars": lezingen die via internet te downloaden zijn in de vorm van (MP3) luister-bestanden. SoL International biedt deze dienst gratis aan voor leden. Het eerste webinar is van Peter Senge waarin hij spreekt over de 'Necessary Revolution'. Aanbevolen voor iedereen die duurzaam wil samenwerken: www.tiny.cc

Heb je opmerkingen over of berichten voor de nieuwsbrief, ideeën of wensen voor het programma van SoL Neth, dan horen we het graag: elseliensmit@brace-bv.nl

Met vriendelijke groet,
Elselien Smit